

JAVNA RASPRAVA PROJEKTA "SVJETLOVODNA DISTRIBUCIJSKA MREŽA GRADA KRKA"

- *Odgovori Grada Krka na Očitovanje Hrvatskog Telekom d.d. u okviru javne rasprave projekta "Svjetlovodna distribucijska mreža Grada Krka" od 12.2.2015.*

VAŠ ZNAK	Klasa: 344-01/14-01/03, Urbroj: 2142/01-02/2-14-12
NAŠ ZNAK	JOP <u>26522403</u> JAB/IC
TELEFON	01-4911 400
DATUM	12. veljača 2015.g.
NASTAVNO NA	Očitovanje Hrvatskog Telekom d.d. u okviru javne rasprave projekta „Svjetlovodna distribucijska mreža Grada Krka“

Očitovanje HT-a

Uvodni dopis

Poštovani,

nastavno na dopis Grada Krka, Klasa: 344-01/14-01/03, Urbroj: 2142/01-02/214-12, od 23. prosinca 2014.. vezano uz pokretanje javne rasprave o projektu Svjetlovodna distribucijska mreža Grada Krkakoji bi trebao biti kandidiran za financiranje sredstvima iz ESIfondova (dalje: Projekt) temeljem Okvirnog nacionalnog programa za razvoj infrastrukture širokopojasnog pristupa u područjima u kojima ne postoji dostatan komercijalni interes za ulaganja (dalje: ONP), Hrvatski Telekom d. (dalje: HT) Vas ovim putem obavještava o preliminarnom komercijalnom interesu za gradnju pristupnih mreža slijedeće generacije (engl. Next Generation Access network – NGA) na području Grada Krka, uključujući i naselje Krk. U prilogu ovog dopisa dostavljamo svoje preliminarne komentare na Vaš Nacrt Plana razvoja širokopojasne infrastrukture (dalje: PRSI).

Napominjemo kako ONP i Strategija razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2016. do 2020.. (dalje: Strategija, kao exante uvjeti za financiranje sredstvima iz ES fondova temeljem Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.(dalje: OPKK), još uvijek nisu finalizirani. Naime, kako proizlazi iz dopisa Hrvatske regulatorne agencije za mrežne djelatnosti, KLASA 011-02/15-04/05, URBROJ: 37610/MH-15-2 (HP), od . veljače 2015.., kojeg Vam dostavljamo u prilogu dopisa, ONP još uvijek nije odobren od strane Europske komisije. Također, Strategija se nalazi u fazi izrade od strane nadležnog Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture te posljedično nije odobrena od strane Vlade RH. Stoga, provođenjem predmetne javne rasprave, prije odobrenja ONP-a i Strategije, ne može biti ispunjen preduvjet za kandidiranje Projekta za financiranje iz ESI fondova.

Stoga, ukoliko ovaj projekt odlučite kandidirati za financiranje putem ESIfondova, očekujemo da ćete, neovisno o provođenju ove javne rasprave, nakon odobrenja ONP-a i Strategije provesti novu javnu raspravu, koja će, između ostalog, uključivati konačnu provjeru planova operatora za ulaganjima u iduće tri godine. Ujedno Vas obavještavamo da Vam stoji na raspolaganju za dostavu svih potrebnih podataka i očitovanja u trenutku kada se ostvare sve formalno pravne pretpostavke.

Zaključno, s obzirom na HT-ovo znanje, stručnost i iskustvo te sve ove infrastrukturne kapacitete, ovim putem iskazujemo interes za daljnjim dijalogom i suradnjom sa Gradom Krkom vezano za sve potencijalne projekte koji bi se mogli kandidirati za financiranje sredstvima ES fondova temeljem prioritetne osi 2. Korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija" iz OPKK-a.

U dodatnih pitanja, stojimo Vam na raspolaganju.

Odgovor Grada Krka

Grad Krk se slaže s time da se Projekt ne može kandidirati za sufinanciranje iz ESI fondova dok se ne ostvare svi formalni i operativni preduvjeti za kandidiranje. S obzirom na složenost pripreme takovih projekata, praktično je nemoguće imati pravovremeno spreman projekt ako se prvo čeka ostvarenje svih formalnih preduvjeta za njegovo kandidiranje za sufinanciranje iz ESI fondova (pogotovo ako na ostvarenje istih preduvjeta Grad Krk ne može imati utjecaj) pa tek onda kreće u pripremu. Stoga, da bi se projekt mogao kandidirati za sufinanciranje što prije nakon ostvarenja predmetnih preduvjeta, potrebno

je i što prije obaviti sve moguće pripremne radnje na projektu za koje ne postoje zapreke, dio čega je upravo i provedba ove javne rasprave. U tom smislu još jednom skrećemo pažnju, kao što je i bilo jasno naznačeno i istaknuto u materijalima predmetne javne rasprave te dopisima upućenim svim operatorima, da je javna rasprava projekta pokrenuta sukladno članku 78(b) *Smjernica za primjenu pravila državnih potpora koje se odnose na brzi razvoj širokopojsnih mreža* (SL EU-a, C 25, 26.1.2013.), odnosno, neovisno o formalnom statusu ONP-a, tj. nisu postojale niti postoje prepreke za pokretanje predmetne javne rasprave. Naime, ove smjernice vrijede kao službeni dokument EU/RH od siječnja 2013. Pored toga krajem 2014. odobreni su Partnerski sporazum, Operativni program "Konkurentnost i kohezija", do kraja 2015. važi Strategija širokopojsnog pristupa u RH koja je također navedena kao referentni dokument u relevantnim dokumentima, imenovani su NOP i PT-1/PT-2, a ONP je u postupcima (pred)notifikacije u EC-u već skoro godinu dana. Stoga smatramo da je većina formalnih preduvjeta za kandidiranje projekta na snazi, a očekujemo da će uskoro uslijediti i realizacija operativnih preduvjeta. Nadalje, skrećemo pažnju kako je ONP okvirni plan na razini RH, tj. samo jedna od mogućnosti za gradnju širokopojsnih mreža uz državne potpore kojom se taj proces pokušava olakšati na razini ishođenja odobrenja uporabe državnih potpora od strane *Europske komisije*. Predmetna javna rasprava dio je obvezne procedure propisane smjernicama za gradnju širokopojsnih mreža uz državne potpore u bilo kojoj varijanti tj. bez obzira na (ne)postojanje/(ne)odobrenje ONP-a (no naravno, istodobno je to i obvezno strukturalno pravilo u okviru ONP-a ako se projekt želi realizirati uklapanjem u taj okvir). Svrha predmetne javne rasprave definirana je navedenim smjernicama i jednaka je za sve moguće slučajeve gradnje širokopojsnih mreža uz državne potpore, bilo to izvan ili unutar okvira ONP-a, sredstvima ESI fondova i/ili države/JLS-ova. Također, naglašavamo da su obavijesti o pokretanju javne rasprave prosljeđene i svim tijelima državne uprave koja su uključena ili će biti uključena u operativnu provedbu sufinansiranja projekata poticane izgradnje širokopojsne infrastrukture iz ESI fondova (posredničko tijelo razine 1 i 2, NOP).

Sveukupno, Grad Krk ne može prihvatiti odgovor i komentare HT-a u smislu njihove „preliminarnosti“ i nemogućnosti provedbe javne rasprave projekta. Grad Krk će odgovore HT-a na javnoj raspravi projekta tretirati kao potpuno validne za daljnju pripremu projekta. Nadalje, Grad Krk konstatira da HT nije pružio konkretne odgovore na precizno postavljena pitanja iz upućenog mu dopisa, što uključuje i detaljnije informacije o planiranim ulaganjima, uslijed čega se indicirani *preliminarni komercijalni interes* ne može smatrati kredibilnim.

Očitovanje HT-a

Prilog

Preliminarni komentari Hrvatskog Telekom d. na pojedine zaključke iz Nacrta plana razvoja širokopojsne infrastrukture za projekt Svjetlovodna distribucijska mreža Grada Krka

1. Analiza postojećeg stanja mrežete uvjeta ponude u Gradu Krku

U poglavlju 241., na str. 14. Nacrta plana razvoja širokopojsne infrastrukture (dalje u tekstu: PRS) navodi se da 58,1% građevinskih objekata u naselju Krk, sukladno podacima iz HAKOMovog Preglednika područja dostupnosti širokopojsnog pristupa (dalje u tekstu: HAKOMa), ima dostupnost nepokretnog širokopojsnog pristupa s brzinama između 30 i 100 Mb/s. Budući da se u konkretnom slučaju radi o objektima većinom na udaljenosti od 300 m od postojećih HT-ovih čvorova, PRŠlem se zaključuje da iz navedenih podataka proizlazi infrastrukturna mogućnost pružanja usluga širokopojsnog pristupa s brzinama iznad 30 Mb/s, uz postavljanje VDSL2 mrežne opreme (DSLAMova) u postojeće HT-ove čvorove.

HT ovim putem ističe kako na spomenutim čvorovima već postoji instalirana VDSL oprema te već danas postoji tehnička mogućnost pružanja usluga od 30 do 100Mb/s za predmetnih 58,1% građevinskih objekata.

Temeljem rezultata analize postojećih širokopojsnih mreža na području naselja Krk iz poglavlja 24. te analize potražnje iz poglavlja 25. u PRŠI se dalje zaključuje da je na području Grada Krka prisutan tržišni neuspjeh u pogledu isporuke odgovarajućih usluga širokopojsnog pristupa. Takav rezultat pravda se

navodima da se većina ugovorenih brzina pristupa kreće u rasponu 2 do 4Mbps te stoga postojeća ponuda usluga širokopojasnog pristupa već sada ne može osigurati tražene brzine širokopojasnog pristupa, što se neposredno dokazuje anketnim ispitivanjem krajnjih korisnika u Gradu Krku.

HT Ovim putem skreće pažnju da su u ponudi HT-a brzine od 4 Mbps, 10 Mbps, 20 Mbps i 30 Mbps. Spomenuta brzina od 30 Mbps dostupna je tehnički i komercijalno i korisnicima koji se nalaze na području 58,1 % objekata na kojima je dostupna VDSL tehnologija. S obzirom na tehničku mogućnost pružanja i većih brzina od 30 Mbps na predmetnom području, ovisno o potražnji i kretanjima na tržištu, nije isključena mogućnost uvođenja u komercijalnu ponudu HT-a i brzina većih od 30 Mbps.

Odgovor Grada Krka

Grad Krk mora konstatirati da ostaje nejasno zašto se usluge putem VDSL tehnologije s brzinama većim od 30 Mbit/s i ne pružaju korisnicima na području naselja Krk, ukoliko za to postoji tehnička mogućnost. Dodatno, ostaje činjenica da bi takve usluge i dalje bile nedostupne za gotovo polovicu objekata u naselju Krk. Rezultati ankete nedvojbeno su ukazali na nezadovoljstvo korisnika postojećim uslugama i potrebu za brzinama iznad 30 Mbit/s (73,5% korisnika). Grad Krk smatra da je upravo ovakvo stanje dostupnosti usluga i nepostojanja infrastrukturne i operatorske konkurencije na području Krka većim dijelom uzrok navedenom tržišnom neuspjehu.

Očitovanje HT-a

Nadalje, a vezano za navod iz PRŠla da iz anketnog ispitivanja krajnjih korisnika u Gradu Krk proizlazi postojanje potražnje za većim brzinama od onih koje se trenutno koriste, skreće pažnju kako bi u PRŠtrebalo detaljno biti navedeno na koji je način i primjenom koje metodologije predmetna anketa provedena, HT skreće pažnju kako, unatoč činjenici postojanja ponude većih brzina od 2 do 4 Mbps, krajnji korisnici u Gradu Krku do sada nisu iskazivali značajan interes za ugovaranje većih brzina od onih koje trenutno koriste.

Odgovor Grada Krka

Grad Krk nije detaljnije opisivao metodologiju provedbe javne rasprave u dokumentu PRŠI-ja koji je objavljen za javnu raspravu. Metodologija anketnog ispitivanja bit će, prema potrebi, prezentirana relevantnim tijelima državne uprave uključenima u procedure sufinanciranja projekata sredstvima ESI fondova (PT-1 i PT-2, NOP).

U pogledu nezainteresiranosti korisnika za ugovaranje većih brzina od strane HT-a kao pružatelja usluga, Grad Krk mora konstatirati da razlog tomu najvjerojatnije leži u činjenici visokih maloprodajnih cijena za takve pakete. To je također indicirano kroz rezultate anketnog ispitivanja, gdje je očito da većina korisnika nije spremna plaćati dodatne troškove za širokopojasni pristup velikih brzina ili uz minimalne dodatne troškove u iznosu do 10 kn.

Grad Krk razumije troškovne specifičnosti izgradnje komunikacijske infrastrukture u manjim i udaljenim gradovima, te razumije da HT nije u mogućnosti na maloprodajnom dijelu ponuditi usluge koje bi bile manje od stvarnog troška (dodatno treba uzeti u obzir i regulatorne obveze nametnute HT-u kao SMP operatoru). U tom smislu Grad Krk naglašava da je cilj Projektom izgraditi samo suvremenu elektroničku komunikacijsku pasivnu infrastrukturu (*future-proof* prijenosni medij (svjetlovodi) u svim segmentima pristupne mreže sve do krajnjeg korisnika i odgovarajuće opremljen kolokacijski prostor) koja će svim operatorima na tržištu upravo pružiti priliku da korisnicima ponude cjenovno značajno povoljnije usluge širokopojasnog pristupa velikih brzina, kao što je to već slučaj u komercijalnim područjima (velikim hrvatskim gradovima) u kojima takve usluge pruža više operatora.

Očitovanje HT-a

Dodatno, dokazivanje potražnje za brzinama širokopojasnog pristupa pomoću analitičkih predviđanja temeljenih na rezultatima analize britanske udruge Broadband Stakeholder Group (BSG) i na tzv. Nielsenovom zakonu nije opravdano. S jedne strane, radi se o istraživanjima koja ne uzimaju u obzir nacionalne prilike, a s druge strane nije razvidno o korištenju kojih usluga je riječ kad se tvrdi da će krajnji korisnici 2020. godine imati potrebe i za brzine do 1Gbits.

Odgovor Grada Krka

Grad Krk se ne slaže s navodima HT-a u pogledu referenciranja navedenih studija i istraživanja. Jasno je da su nacionalne prilike u Hrvatskoj specifične, ali one su, upravo u pogledu stanja na tržištu širokopojasnog pristupa, izrazito nezadovoljavajuće, i ovaj projekt upravo cilja poboljšati takvo nezadovoljavajuće stanje na području Krka. Prilikom korištenja podataka iz referenciranih studija, isti su stavljeni u drugačiji vremenski kontekst (kašnjenje u ostvarenju za nekoliko godina), upravo uzevši u obzir nacionalne prilike u Hrvatskoj.

Očitovanje HT-a

2. Tehnološka rješenja za izgradnju mreža sljedeće generacije

U poglavlju 2.12.2 i 3.2.2. PRŠla u bitnome se zaključuje kako se VDSL tehnologija izgradnjom novih kabinetnih čvorova (FTTC) ne može smatrati adekvatnim tehničkim rješenjem za ispunjavanje ciljeva projekta (izgradnja pristupne elektroničke komunikacijske mreže sljedeće generacije (engl. Wext Generation Access network – NGA) te se isto kao takvo a priori odbacuje kao moguće tehničko rješenje za realizaciju projekta.

Odgovor Grada Krka

Radi se o pogrešnom navođenju zaključka. U PRŠI-ju je navedeno da se NGA rješenjem ne može smatrati implementacija VDSL tehnologije iz postojećih čvorova-centrala bakrene mreže (što nije isto što i implementacija VDSL tehnologije iz FTTC čvorova).

Očitovanje HT-a

HT naglašava da je navedeno suprotno obvezi tehnološke neutralnosti koja je propisana odredbom članka 78 (e) EU Smjernice za primjenu pravila državnih potpora koje se odnose na brzi razvoj širokopojasnih (dalje u tekstu: EUSmjernica) sukladno kojoj se u projektima razvoja širokopojasnih mreže ne bi trebala davati prednost niti isključivati bilo koja tehnologija.

Odgovor Grada Krka

Radi se o pogrešnom kontekstu. Navedeni članak 78(e) odnosi se na princip tehnološke neutralnosti prilikom izbora rješenja implementacije NGA mreže. Upravo je takav princip tehnološke neutralnosti u ovom projektu maksimalno osiguran, budući da se projektom implementira otvorena, isključivo pasivna svjetlovodna infrastruktura.

Očitovanje HT-a

Također, odredba članka 58. EU Smjernice jasno i nedvojbeno propisuje kako se NGA mrežama smatraju sve FTTx tehnologije, uključujući i FTTC tehnologiju.

Stoga, HT napominje kako se implementacija pristupne mreže putem tehnološkog rješenja FTTC VDSL nedvojbeno može se smatrati NGA pristupnom mrežom koja se djelomično ili u potpunosti oslanja na svjetlovodne elemente i ima za posljedicu implementiran svjetlovodni dovod na lokacijama koje su dovoljno blizu krajnjih korisnika da bi se omogućilo učinkovito pružanje usluga s vrlo velikim brzinama.

Odgovor Grada Krka

Kao što je već prethodno navedeno, postojeća mreža i usluge koje HT pruža u naselju Krk ne mogu se smatrati NGA rješenjem, budući da se radi o implementaciji VDSL tehnologije iz postojećih čvorova-centrala bakrene mreže, a ne iz FTTC čvorova.

Očitovanje HT-a

Dodatno, napominjemo kako PRŠI ne uzima u obzir ubrzani razvoj VDSL tehnologije i ostalih tehnologija preko bakrene pristupne infrastrukture, te samim time ne smatra VDSL dugoročno održivim rješenjem, a što je u suprotnosti sa recentnom EU praksom u izgradnji NGA mreža. U prilog tome navodimo dva primjera koja potvrđuju komplementarnost VDSL tehnologije sa ciljevima DAE.

a) na web stranicama itnews.com (<http://mitnews.com/dsl88281/bt-test-500mbps-broadbandovercoppertyyotownsphintnewt.3Ditnewsdailyphintidg/06>) te stranicama British Telecom-a (<http://www.btplc.com/InnovationInnovationnewsultratastindex.htm>) objavljena je najava testiranja ostvarenja 500 Mbits pristupnih širokopojsnih brzina na Gfast tehnologiji koja se ostvaruje putem bakrenih mreža, b) na stranicama AlcatelLucent (<http://www2.alcatellucent.com/techzinevplus gets-vdsl2-vectoring>) prikazuje se rješenje Vplus tehnologije kojom se postižu brzine širokopojsnog pristupa preko 100 Mbits na srednjoj i dugoj bakrenoj petlji.

Slijedom navedenog, predlaže da se, imajući u vidu princip tehnološke neutralnosti, VDSL tehnologija razmotri kao potencijalno tehničko rješenje izgradnje NGA mreže na prostornom obuhvatu projekta.

Odgovor Grada Krka

VDSL tehnologija razmotrena je kao opcija provedbe projekta, te je u PRŠI-ju već dovoljno detaljno obrazloženo zašto je ista opcija značajno nepovoljnija od opcije izgradnje svjetlovodne distribucijske mreže kao dugoročno održivog rješenja otvorene pasivne mrežne infrastrukture.

Očitovanje HT-a

3. Analiza opcija provedbe projekta

U okviru analize opcija provedbe projekta u PRŠI koristi se različita diskontna stopa, odnosno pretpostavlja se različita isplativost investicije ovisno o tome radi li se o investicijskom modelu planiranja, izgradnje i upravljanja (javni DBO) ili o investicijskom modelu javno privatnog partnerstva (JPP). S obzirom da se za javni DBO koristi diskontna stopa od 10%, dok za JPP ista iznosi 15%, rezultati analize PRŠI idu u smjeru veće rizičnosti modela. Naveden pristup nije ekonomski opravdan. Naprotiv, model u kojem postojeći infrastrukturni operator upravlja investicijskim programom projekta nužno bi trebao dovesti do ušteda kroz ostvarivanje sinergijskih učinaka u smislu istovremenog upravljanja postojećom mrežom i onom građenom u sklopu projekta. Također, nužno je uzeti u obzir iskustvo infrastrukturnog operatora u izgradnji i upravljanju pristupnim mrežama te činjenicu da isti već posjeduje kapacitete za obavljanje predmetnog posla.

Odgovor Grada Krka

Grad Krk želi napomenuti da su navedene diskontne stope korištene za potrebe analize opcija, a sukladno praksi tehno-ekonomskog planiranja NGA mreža, trenutno dostupnim podacima i relevantnim dokumentima referenciranim u PRŠI-u, no kao takve ne moraju nužno s istim vrijednostima biti korištene i u konačnoj financijskoj i ekonomskoj analizi projekta, čije će rezultate biti potrebno priložiti prijavi za sufinanciranje projekta iz ESI fondova (naime, očekuje se da će relevantne diskontne stope za takvu vrstu projekata eventualno biti određene od strane tijela koja upravljaju ESI fondovima). Isto tako naglašavamo da je navedena stopa od 15% upravo stopa koja je približno jednaka stopi koju je HAKOM odredio kao stopu povrata uloženog kapitala za NGA mreže (u PRŠI-u se i navodi uputnica na predmetni dokument).

Očitovanje HT-a

Nadalje, vezano za predviđene prihode od krajnjih korisnika definiranih u poglavlju 2.12.1. (opcijska analiza – OPC-0), isti nužno trebaju uzimati u obzir sve usluge koje će se pružati putem određene mreže, kako usluge širokopojsnog pristupa Internetu, tako i telefonske usluge i usluge televizije putem internetskog protokola (IPTV). Naime, upravo ponude vezanih usluga (eng. bundle) karakteriziraju hrvatsko tržište slijedom čega nije opravdano kao očekivani prihod uzimati isključivo prihod od usluge pristupa Internetu.

Odgovor Grada Krka

Jasno je da prihodi koji mogu biti ostvareni putem širokopojsnih priključaka uključuju i govorne i IPTV usluge. No troškovi takvih dodatnih usluga većim se dijelom alociraju na preostali dio mreže, izvan pristupnog dijela mreže velikih brzina (NGA) – npr. sustav za upravljanje govornim prometom, TV prava. Zbog jednostavnosti analize u dokumentu za dio pristupne mreže, u obzir su uzeti isključivo prihodi od same usluge pristupa internetu, kao glavne usluge, na koju se onda, kod dijela korisnika, dodaju i ostale usluge putem vezane ponude (*bundle*).

Očitovanje HT-a

Također, nisu jasne pretpostavke izračuna kapitalnih investicija projekta, odnosno investicija potrebnih za nadogradnju postojeće i gradnju nove NGA mreže. Navedeni izračun, uz činjenicu da se u dijelu prihoda uzimaju isključivo prihodi od usluge pristupa Internetu, dovodi do zaključka kako ne može postojati komercijalni interes privatnih operatera. S obzirom da ovaj zaključak nije utemeljen na preciznim ili adekvatnim pretpostavkama, isti je potrebno revidirati.

Odgovor Grada Krka

Ovdje se radi o analizi isplativosti ulaganja u NGA mreže na području naselja Krk, sa svim relevantnim geodemografskim karakteristikama. Rezultati te analize, koji mogu biti potkrijepljeni i brojnim praktičnim iskustvima i istraživanjima za područja čija su geodemografska obilježja slična onima na Krku, nedvojbeno ukazuju na nemogućnost isplativog ulaganja u NGA mreže, bez vanjskih potpora. U tom pogledu ne stoji tvrdnja o potrebi revidiranja istog izračuna.

Očitovanje HT-a

Dodatno, smatramo kako je u okviru modela JPP-a neopravdano istaknut rizik nemogućnosti odabira adekvatnog renomiranog operatora s iskustvom i kapacitetima koji bi preuzeo odgovornost za izgradnju i upravljanje mrežom unutar projekta. Ističemo da je HT infrastrukturni operator sa značajnim iskustvom u izgradnji i upravljanju svjetlovodnim pristupnim mrežama na području Republike Hrvatske. Slijedom toga, smatramo kako bi u bilo kakvu analizu investicijskih modela nužno trebao biti uključeni i zainteresirani privatni partneri koji svojim ulaznim podacima mogu dovesti do preciznije financijske analize pojedine opcije te na taj način osigurati odabir optimalnog modela.

Odgovor Grada Krka

U okviru modela JPP-a, sukladno ONP-u, HT ne može biti partner, budući da se radi o vertikalno integriranom operatoru, te isti nije u mogućnosti poslovati isključivo po veleprodajnom poslovnom modelu kao što se to zahtijeva prema ONP-u.